

Sygn. akt V ACa 649/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – V Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maryla Domel-Jasińska (spr.)
Sędziowie:	SA Zbigniew Koźma SA Hanna Rucińska
Protokolant:	sekretarz sądowy Barbara Tobiasz

po rozpoznaniu w dniu 24 sierpnia 2017 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa J. K.

przeciwko M. K.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli i zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w T.

z dnia 27 kwietnia 2015 r. sygn. akt I C 729/14

I. prostuje w zaskarżonym wyroku oznaczenie przedmiotu sprawy w ten sposób, że po słowach: „o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli” dodaje:

„i zapłatę”;

II. oddala apelację;

III. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w T. na rzecz adwokata J. S. kwotę 7.200 (siedem tysięcy dwieście) złotych, powiększoną o należną stawkę podatku od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Na oryginale właściwe podpisy.

V ACa 649/15

UZASADNIENIE

Powód J. K., po sprecyzowaniu żądania pozwu pismem procesowym z dnia 17 lutego 2011r. (k. 241), domagał się zobowiązania pozwanego M. K. do złożenia w formie aktu notarialnego oświadczenia woli przenoszącego na powoda 1/2 udziału we współwłasności następujących nieruchomości:

- a) nieruchomości położonej we wsi C., gmina L., o powierzchni (...) – numery działek (...), dla której Sąd Rejonowy w L. prowadzi księgę wieczystą KW (...);
- b) nieruchomości położonej we wsi C., gmina L., o powierzchni (...) – numer działki (...), dla której Sąd Rejonowy w L. prowadzi księgę wieczystą KW (...);
- c) nieruchomości położonej we wsi C., gmina L., o powierzchni (...) – numer działki (...), dla której Sąd Rejonowy w L. prowadzi księgę wieczystą KW (...);
- d) nieruchomości położonej we wsi K. R., gmina L., o powierzchni (...) – numery działek (...), dla której Sąd Rejonowy w L. prowadzi księgę wieczystą KW (...).

Powód wywodził, że wskazane wyżej nieruchomości były przedmiotem umowy darowizny, zawartej 2 października 1995r. przez powoda i jego żonę T. K., jako darczyńców z M. K., jak obdarowanym. Powód złożył pozwanemu na piśmie oświadczenie o odwołaniu darowizny, stosownie do treści art. 898 § 1 k.c., które znajduje się w aktach sprawy (...) Sądu Okręgowego we W.. W sprawie tej powód domagał się zobowiązania M. K. do złożenia oświadczenia woli przenoszącego własność wskazanych wyżej nieruchomości, jednak powództwo cofnął i postępowanie zostało umorzone postanowieniem z dnia 9 grudnia 2008r. Powód nie zrzekł się wówczas roszczenia.

W odpowiedzi na żądanie pozwu kurator ustanowiony dla pozwanego nieznanego z miejsca pobytu, wniósł o oddalenie powództwa, kwestionując istnienie przesłanek do odwołania darowizny. M. K. w 2002r. wyjechał (...) gdyż w kraju, na skutek m.in. działań powoda, popadł w zadłużenie, którego nie był w stanie spłacić. Przed wyjazdem za granicę M. K. przebywał kilka dni w areszcie. Powód utrzymywał kontakt telefoniczny z synem do 2006r. Później kontakty uległy osłabieniu, gdyż pozwany wypowiedział powodowi pełnomocnictwo do działania w jego imieniu w sprawach związanych z dzierżawą od (...) gospodarstwa rolnego w R. i udzielił stosownego pełnomocnictwa T. K..

Pismem z dnia 7 maja 2012r. powód na podstawie art. 193 § 1 k.p.c. wniósł dodatkowo o zasądzenie od pozwanego M. K. na swoją rzecz kwoty 529.250 zł z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, z uwagi na ujawnienie na rozprawie w dniu 27 kwietnia 2012r. faktu zbycia przez obdarowanego części nieruchomości objętych księgami wieczystymi KW (...).

Wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2015r. Sąd Okręgowy w T. oddalił powództwo, czyniąc następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

Umową z dnia 3 października 1978r. (k. 8) T. i L. K. przekazali gospodarstwo rolne (...). Gospodarstwo obejmowało nieruchomości określone w pozwie w niniejszej sprawie. Powód wraz z żoną T. K. prowadzili to gospodarstwo do końca września 1995r. W dniu 2 października 1995r. J. K. i T. K. podarowali gospodarstwo uzyskane wcześniej od T. i L. K., swojemu synowi M. K., który miał wówczas (...) M. K. na skutek tej darowizny uzyskał status młodego rolnika i mógł skorzystać z preferencyjnych kredytów oraz preferencyjnych programów pomocowych, adresowanych wówczas przez rząd do młodych rolników.

Powód w połowie lat 90-tych ubiegłego wieku postanowił wydzierżawić gospodarstwo o powierzchni ponad (...) od Agencji (...) Skarbu Państwa, położone w R., gmina Z., w województwie (...).

W dniu 6 lutego 1995r. J. K., T. K., Ż. K. i M. K. zawarli z Agencją (...) Skarbu Państwa w W. umowę dzierżawy tego gospodarstwa, zaś w dniu 27 lutego 1996r. dzierżawcy zawarli umowę spółki w celu prowadzenia produkcji rolnej w dzierżawionym gospodarstwie. Wspólnicy ustalili, że M. K. będzie miał prawo do jednoosobowej reprezentacji spółki. Tego samego dnia sporządzono aneks nr (...) do umowy dzierżawy, zgodnie z którym wszelkie uprawnienia wynikające z umowy dzierżawy przejął na siebie M. K. (...) tego aneksu).

W dniu 28 maja 1996r. sporządzono aneks nr (...) do umowy dzierżawy z 1995r., w którym wszelkie obciążenia i uprawnienia wynikające z umowy dzierżawy przejął na siebie M. K.. Takie rozwiązanie pozwalało rodzinie K. na skorzystanie z dobrodziejstw wynikających ze wsparcia rządowego dla młodych rolników, tj. z programu (...). M.

K. w dacie zawarcia umowy darowizny gospodarstwa rolnego należącego do jego rodziców i w dacie zawierania aneksów do umowy dzierżawy gospodarstwa w R. był osobą młodą, liczącą 23 lata i nie posiadającą doświadczenia niezbędnego do prowadzenia działalności rolniczej (...). W zamierzeniach rodzinnych M. K. miał zajmować się sprawami administracyjnymi i załatwiać sprawy urzędowe, związane z prowadzeniem gospodarstwa, zaś faktyczne prowadzenie gospodarstwa miało pozostawać w gestii J. K.. M. K. udzielił ojcu J. K. szerokiego pełnomocnictwa do prowadzenia wszelkich spraw związanych z gospodarstwem rolnym w R.. Gospodarstwo to, w chwili zawarcia umowy dzierżawy w 1995r., było w złym stanie. Powód wraz z rodziną czynił znaczne nakłady na jego modernizację i rozwój.

W 1998r. pojawiły się problemy finansowe, związane z prowadzeniem gospodarstwa w R.. Na skutek pożaru wywołanego uderzeniem pioruna budynki gospodarcze wchodzące w skład tego gospodarstwa, w tym indykczyk, uległy spaleni. Wraz z indykczykiem spaliło się ok. 200 ton wysokoglutenowej pszenicy i 100 ton słomy. Konieczność odbudowania budynków gospodarczych i poczynienia nakładów finansowych na gospodarstwo doprowadziły rodzinę K. do utraty płynności finansowej. Doszło do dużego zadłużenia i braku realizacji bieżących zobowiązań, m.in. wobec firmy (...), dostarczającej środki do produkcji rolnej. Rodzina K. zawarła porozumienie z A. i zobowiązała się do spłaty zaległości w ratach. Na początku 2000r. M. K. miał zawieźć do A. zaległą ratę w wysokości 5.000 zł. Z uwagi na chorobę dziecka zapomniał zawieźć te pieniądze. Firma (...) odstąpiła od porozumienia z dłużnikami i wszczęła przeciwko M. K. postępowanie zmierzające do odzyskania długu. W związku z jedną ze spraw sądowych M. K. został(...). Problemy finansowe związane z prowadzonym gospodarstwem rolnym i osadzenie w areszcie bardzo źle wpłynęły na pozwanego, który zdecydował się porzucić wszystko i wyjechać na stałe z żoną i dzieckiem (...). Od 2002r. M. K. przebywa (...) i dotychczas nie przyjechał do Polski. Utrzymuje jedynie sporadyczne kontakty mailowe z ojcem.

Powód wystąpił do Agencji (...) Skarbu Państwa o rozliczenie nakładów poczynionych na gospodarstwo rolne w R. i obniżenie czynszu dzierżawnego w związku z klęską żywiołową, jaka dotknęła to gospodarstwo. Agencja (...) Skarbu Państwa nie przystała jednak na propozycje powoda, a także nie wyraziła zgody na wprowadzenie w gospodarstwie programu naprawczego, mimo poparcia tego programu przez Wojewodę (...) (...) i organizacje zrzeszające rolników. Ostatecznie doszło do wypowiedzenia umowy dzierżawy i do opuszczenia przez powoda w 2004r. gospodarstwa w R..

W 2005r. powód zachorował, przeszedł (...). Sytuacja majątkowa i zdrowotna powoda była bardzo zła. Otrzymał on niewysoką rentę chorobową, nie miał mieszkania i korzystał z pomocy znajomych. Ostatecznie zamieszkał u swojej matki w S.. W 2006r. powód dowiedział się, iż jego syn M. K. odwołał udzielone mu pełnomocnictwo do prowadzenia spraw związanych z gospodarstwem rolnym w R. i udzielił analogicznego pełnomocnictwa matce T. K., z którą powód rozwiódł się w 2004r.

W ocenie powoda T. K. nie działała prawidłowo jako pełnomocnik syna. W 2002r. T. K., jako pełnomocnik syna M. K., skierowała do Agencji (...) Skarbu Państwa Oddziału Terenowego w O. wniosek o wyrażenie zgody na dokonanie cesji umowy dzierżawy gospodarstwa w R. na rzecz W. G. i Z. G.. Wniosek ten został uwzględniony. Przeciwno M. K. wszczęto postępowania egzekucyjne. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w L. R. D. wszczął postępowanie egzekucyjne z nieruchomości wchodzącej w skład gospodarstwa rolnego, będącego przedmiotem umowy darowizny z dnia 2 października 1995r., o powierzchni 9,33 ha, dla której Sąd Rejonowy w L. prowadzi księgę wieczystą KW (...). Nieruchomość ta została sprzedana na licytacji w listopadzie 2006r.

J. K. oświadczeniem z dnia 2 sierpnia 2010r. (k. 206) odwołał darowiznę dokonaną 2 października 1995r. na rzecz M. K., w części należącej do niego połowy gospodarstwa rolnego o powierzchni całkowitej 22,19 ha, położonego w K. i C..

J. K. już w 2006r. wystąpił przeciwko M. K. o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu udziału w gospodarstwie rolnym, będącym przedmiotem darowizny z 1995r., gdyż miał żal do syna o odwołanie mu pełnomocnictwa do prowadzenia gospodarstwa w R.. W związku z nawiązaniem z synem korespondencji mailowej powód cofnął wniesione powództwo i liczył na ponowne udzielenie mu pełnomocnictwa do działania w sprawie gospodarstwa w R..

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Art. 898 § 1 k.c. wskazuje na możliwość odwołania darowizny przez darczyńcę, jeżeli obdarowany dopuścił się względem darczyńcy rażącej niewdzięczności. Powołany przepis nie definiuje pojęcia rażącej niewdzięczności, zaś o tym, czy zachodzi sytuacja zasługująca na takie określenie decydują zawsze okoliczności konkretnej sprawy. Pod pojęcie rażącej niewdzięczności podpada tylko takie zachowanie obdarowanego, polegające na działaniu lub zaniechaniu, skierowane bezpośrednio lub nawet pośrednio przeciwko darczyńcy, które oceniane rozsądnie, może być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę. Przykładowo jako rażąco niewdzięczne podaje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych popełnienie przez obdarowanego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu albo przeciwko majątkowi darczyńcy, a także naruszenie przez obdarowanego spoczywających na nim obowiązków, wynikających ze stosunków osobistych, w tym również rodzinnych, łączących go z darczyńcą oraz obowiązku wdzięczności.

Odwołanie darowizny w oparciu o art. 898 § 1 k.c. uzasadnia takie zachowanie obdarowanego, które cechuje się znacznym nasileniem złej woli, skierowanej na wyrządzenie darczyńcy krzywdy lub szkody majątkowej. Dla oceny stopnia nasilenia złej woli obdarowanego nie wystarczy subiektywne odczucie darczyńcy. Znaczny stopień nasilenia złej woli musi być rozumiany obiektywnie jako przejaw szczególnie nagannego zachowania obdarowanego.

Według Sądu Okręgowego pozwany nie dopuścił się rażącej niewdzięczności wobec powoda, jako darczyńcy. Powód wskazał dwa elementy decydujące w jego ocenie o rażącej niewdzięczności, tj. odwołanie pełnomocnictwa do prowadzenia wszelkich spraw związanych z gospodarstwem rolnym w R. i brak zainteresowania osobą darczyńcy przez pozostawienie go bez pomocy finansowej w czasie choroby.

Sąd I instancji wskazał, że określone wyżej działania pozwanego powód ocenił niezwykle subiektywnie. Zwrócił uwagę na to, że powód wraz z członkami swojej rodziny zdecydował się na rozpoczęcie przedsięwzięcia biznesowego, związanego z prowadzeniem wielkopowierzchniowego gospodarstwa rolnego, wydzierżawionego od Agencji (...) Skarbu Państwa. Pozwany M. K. nie posiadał żadnego doświadczenia w prowadzeniu gospodarstwa rolnego. Umową darowizny z 1995r. rodzice przekazali mu co prawda swoje nieco ponad 22-hektarowe gospodarstwo rolne, ale faktycznie nie prowadził on żadnej działalności rolniczej. Celem zawarcia umowy darowizny na rzecz pozwanego było uzyskanie przez niego statusu młodego rolnika i skorzystanie przez rodzinę K. z dobrodziejstw specjalnych preferencyjnych programów rządowych dla młodych rolników, w tym preferencyjnych kredytów o znacznie niższym oprocentowaniu. Te szczególne warunki i specjalne kredyty nie były dostępne dla T. i J. K.. M. K. stał się w pewnym stopniu figurantem w prowadzonej przez rodzinę K. działalności rolniczej, gdyż jako młody rolnik mógł korzystać w pełnym zakresie z pomocy Państwa. Sam jednak faktycznie działalności rolniczej nie prowadził, lecz studiował na Uniwersytecie (...) na (...)W rzeczywistości działalność tę prowadził powód.

Przedsięwzięcie gospodarcze rodziny K. nie powiodło się, zaś przyczyny braku jego powodzenia Sąd Okręgowy określił jako złożone. Z jednej strony przyczynił się do tego pożar wywołany uderzeniem pioruna, z drugiej działania osób trzecich i spór rodziny K. z Agencją (...) Skarbu Państwa. Okoliczności te nie były jednak przedmiotem rozpoznawanej sprawy, co Sąd I instancji dobitnie podkreślił, lecz stanowiły tło dla oceny relacji pomiędzy powodem i pozwanym.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na okoliczność, iż pozwany, jako młody człowiek został uwikłany w bardzo duże problemy finansowe, związane z dzierżawą gospodarstwa od Agencji (...) Skarbu Państwa. W efekcie toczących się spraw sądowych, jako formalny dzierżawca, został na kilka dni osadzony w areszcie. Zaczął wchodzić w dorosłe życie z ogromnymi długami. Pozwany miał żal do powoda o to, że uwikłał go w tak trudną sytuację. Sam powód przyznał, że pozwany na skutek tych okoliczności załamał się i postanowił wyjechać ze swoją rodziną na stałe do (...)

W ocenie Sądu I instancji cofnięcie przez pozwanego powodowi pełnomocnictwa do prowadzenia w jego imieniu spraw związanych z działalnością gospodarstwa w R. nie stanowiło przejawu rażącej niewdzięczności pozwanego w rozumieniu art. 898 § 1 k.c.

Sąd ten wskazał, że udzielenie pełnomocnictwa innej osobie jest wyrazem okazania jej znacznego stopnia zaufania. Pełnomocnik winien działać w imieniu i na rzecz osoby udzielającej pełnomocnictwa, zgodnie z wolą tej osoby i w

jej dobrze pojętym interesie. Do mocodawcy należy ocena prawidłowości i skuteczności tych działań. Nikt nie może zmusić określonej osoby do podejmowania działań sprzecznych z jej wolą.

M. K. jako dzierżawca gospodarstwa miał prawo do uznania, iż jego interesów lepiej będzie broniła matka T. K., aniżeli powód i miał prawo do wypowiedzenia ojcu pełnomocnictwa i udzielenia go matce. Nadto Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, iż wypowiedzenie to zostało dokonane w czasie rozpadu pożycia małżeńskiego T. i J. K..

Wypowiedzenie pełnomocnictwa powodowi nie mogło być uznane za działanie przeciwko powodowi, jako działanie o dużym stopniu nasilenia złej woli, nakierowanej na pokrzywdzenie powoda.

Nie uzasadniały odwołania darowizny zawiedzione nadzieje darczyńcy co do należytego zajmowania się przez obdarowanego przedmiotem darowizny. W powyższej kwestii Sąd Okręgowy powołał się na stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w wyroku z dnia 2 grudnia 2005r. sygn. akt II CK 265/05. W tej sytuacji sprzedaż przez pozwanego działek wchodzących w skład gospodarstwa rolnego nie może mieć znaczenia dla oceny rażącej niewdzięczności.

Nie doszło też do rażącej niewdzięczności pozwanego na skutek wskazywanego przez powoda braku jego zainteresowania osobą powoda i braku udzielenia mu pomocy materialnej. W szczególności nie zostało wykazane przez powoda, aby działanie pozwanego miało charakter celowy i było nakierowane na skrzywdzenie powoda. Sam powód zeznał, że syn poinformował go, iż nie może przysłać mu pieniędzy, z uwagi na jego trudną sytuację materialną i kłopoty w życiu osobistym. Nadto powód zeznał, że M. K. prawdopodobnie (...). Rażącej niewdzięczności pozwanego nie potwierdza również złożona przez powoda do akt sprawy korespondencja mailowa stron. Wynika z niej, że relacje między ojcem i synem są poprawne, a więzi emocjonalne osłabione z uwagi na kilkunastoletnią nieobecność pozwanego w Polsce. Powód gościł w Polsce synów pozwanego.

Sam fakt braku wsparcia finansowego i niewielkiego zainteresowania losami rodziny nie jest, według Sądu Okręgowego, równoznaczny z przyjęciem, iż działania pozwanego wyczerpują pojęcie rażącej niewdzięczności, zwłaszcza gdy zważy się, iż pozwany jako młody człowiek został uwikłany w spory finansowe o znacznej wartości. Upadek planów powoda co do prowadzenia produkcji rolnej w R. oznaczał dla pozwanego duże kłopoty finansowe, z których wyjścia nie widział i postanowił wyjechać do (...). Tam z kolei pozwany musiał podjąć trud zdobycia środków na utrzymanie siebie i swojej rodziny. Powód w żaden sposób nie wykazał, aby sytuacja majątkowa pozwanego (...) pozwalała mu na finansowe wspieranie rodziny w Polsce, a odmowa alimentowania ojca była złośliwym działaniem, nakierowanym na pokrzywdzenie powoda.

Żądanie pozwu o zobowiązanie pozwanego do złożenia określonego oświadczenia woli podlegało w związku z powyższym oddaleniu.

Wobec oddalenia roszczenia o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli w związku z odwołaniem darowizny niezasadne było również żądanie zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kwoty 529.250 zł, w związku ze zbyciem przez obdarowanego części nieruchomości. Skoro po stronie pozwanego nie powstał obowiązek zwrotu nieruchomości, miał on pełne prawo do dysponowania nią i brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, iż jest on zobowiązany do zapłaty na rzecz powoda jakichkolwiek kwot z tego tytułu.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy oddalił powództwo w całości, nie znajdując podstaw do zastosowania w sprawie art. 898 § 1 k.c.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej powodowi z urzędu rozstrzygnięto na podstawie § 6 pkt 7 w zw. z § 15 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Powód wywiódł od powyższego wyroku apelację, skierowaną przeciwko całości rozstrzygnięcia, złożoną z części osobiście wniesionej przez powoda oraz z części sporządzonej przez reprezentującego go pełnomocnika z urzędu.

Apelujący zarzucił:

1. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego, zwłaszcza zeznań świadków oraz powoda, prowadzącą do mylnego przyjęcia, iż pozwany nie zachował się niegodnie wobec darczyńcy, a tym samym, że nie zachodzą podstawy do odwołania darowizny dokonanej przez powoda na rzecz syna M. K., w sytuacji gdy wykazano, iż pozwany nie interesował się ojcem i pozostawił go bez opieki oraz bez środków do życia. Ponadto arbitralne działania pozwanego, związane z samowolnym udzieleniem pełnomocnictwa do reprezentowania (...) spółki (...) doprowadziło do pozbawienia powoda wpływu na kierowanie rodzinnym gospodarstwem rolnym, do jego zadłużenia, a w ostateczności do pozbawienia rodziny K. prawa do dzierżawienia Gospodarstwa (...) w R.. Tym samym doszło do pozbawienia powoda źródła utrzymania, dachu nad głową, a także do obciążenia powoda wysokimi długami na rzecz Skarbu Państwa;

2. naruszenie art. 232 k.p.c. przez błędne przyjęcie, iż powód nie wywiązał się z ciężącego na nim obowiązku dowodowego wykazania złej woli obdarowanego, w sytuacji, gdy istnienie przesłanek do odwołania darowizny potwierdziły zeznania powoda, zeznania szeregu świadków zawnioskowanych przez powoda, jak również przedłożone przez powoda dokumenty. Za sprawą działań pozwanego powód został pozbawiony środków do życia oraz miejsca zamieszkania, a ponadto obciążony długami, które za sprawą wdrożenia programu naprawczego mogły zostać spłacone lub częściowo umorzone.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie w całości powództwa, ewentualnie uchylenia tego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W części apelacji złożonej osobiście przez powoda (k. 1011 – 1014) oraz w piśmie procesowym z dnia 24 sierpnia 2017r., złożonym w postępowaniu apelacyjnym, skarżący wywodził, że rażąca niewdzięczność pozwanego względem niego jest niepodważalna i ma podłoże kryminalne. Apelujący wywodził, że do cesji praw z tytułu umowy dzierżawy gospodarstwa w R. doszło na skutek przestępczych działań osób reprezentujących Agencję (...) T. i M. K. oraz osób, na których rzecz cesja praw została dokonana. Na dowód powołanych przez siebie tez skarżący przedstawił kserokopie informacji o wszczęciu śledztw i prowadzeniu śledztw mających, według powoda, związek z przedmiotową sprawą.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja powoda nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy poczynił w rozpoznawanej sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne, w oparciu o należyłą ocenę zebranego materiału dowodowego, przy której nie naruszył art. 233 § 1 k.p.c. Zaprezentowana przez ten Sąd w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku ocena dowodów nie budzi zastrzeżeń Sądu Apelacyjnego.

Zgodnie z art. 898 § 1 k.c. darczyńca może odwołać darowiznę już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. Przepis ten nie rozstrzyga jednak, co należy rozumieć pod pojęciem „rażąca niewdzięczność”, uzasadniająca odwołanie darowizny. Ustawa posługuje się zwrotem niedookreślonym, pozostawiając sądowi rozstrzygającemu sprawę ustalenie, czy konkretne zachowania obdarowanego mieszczą się w pojęciu rażącej niewdzięczności, przy zastosowaniu przede wszystkim norm moralnych. Zachowanie obdarowanego, kwalifikujące się jako rażąca niewdzięczność, poza oczywistymi przypadkami popełnienia przestępstwa na szkodę darczyńcy, polega na świadomym i rozmyślnym naruszeniu podstawowych obowiązków, permanentnym wyrządzaniu darczyńcy krzywdy bądź przykrości, dręczeniu, czy utrudnianiu mu życia.

Nie uzasadniania odwołania darowizny dopuszczenie się przez obdarowanego takich czynów, które w danych okolicznościach bądź warunkach nie wykraczały poza zwykłe przypadki życiowych konfliktów. Trafnie podniósł Sąd Okręgowy, że o kwalifikacji zachowania obdarowanego nie decyduje subiektywne poczucie darczyńcy, ale odbiór obiektywny tego zachowania, z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy.

Powód zarówno w toku postępowania przed Sądem I instancji, jak i w postępowaniu apelacyjnym wywodził, że pozwany pozbawił go środków do życia i pozostawił go bez opieki w chorobie, co było skutkiem „samowolnego” odwołania przez pozwanego udzielonego powodowi pełnomocnictwa do prowadzenia spraw dzierżawionego od Agencji (...) gospodarstwa rolnego w R. i udzielenia takiego pełnomocnictwa matce – T. K..

W okolicznościach sprawy nie można było uznać, jak trafnie zauważył Sąd Okręgowy, żeby pozwany dopuścił się rażącej niewdzięczności wobec powoda, ocenianej z obiektywnego punktu widzenia. Nie można było bowiem pominąć okoliczności, że pozwany wyjechał kilkanaście lat temu (...), gdyż został w bardzo młodym wieku i bez należytego przygotowania fachowego wciągnięty przez rodzinę, a przede wszystkim przez powoda, w duże przedsięwzięcie gospodarcze (dzierżawę gospodarstwa popegeerowskiego o areale(...) i prowadzenie w nim działalności rolniczej), które to przedsięwzięcie obarczone było ryzykiem niepowodzenia i w istocie zakończyło się niepowodzeniem oraz dużym zadłużeniem pozwanego. Pozwany wyjechał (...), gdyż nie był w stanie tego zadłużenia spłacić, co potwierdził sam powód.

Nie można w takiej sytuacji zasadnie twierdzić, że odwołanie przez pozwanego pełnomocnictwa udzielonego powodowi stanowiło przejaw rażącej niewdzięczności pozwanego. Do takiej czynności pozwany, jako osoba dorosła, był w pełni uprawniony i jak słusznie zwrócił uwagę Sąd I instancji, rozpatrywać ją należy jako przejaw utraty zaufania pozwanego do powoda, a nie jako rażącą niewdzięczność pozwanego. Twierdzenie, że gdyby powód dysponował stosownym pełnomocnictwem, to podjąłby działania skutkujące spłatą zadłużenia z tytułu czynszu dzierżawnego lub umorzeniem tego zadłużenia, nie znajdują uzasadnienia w realiach sprawy, zwłaszcza gdy zważy się, że wydzierżawiający – Agencja (...) nie wyraził zgody na wdrożenie wnioskowanego przez powoda programu naprawczego w gospodarstwie w R..

Sugestie powoda o tym, jakoby pozwany, jego matka T. K. oraz kolejni dzierżawcy gospodarstwa rolnego w R. odpłatnie zawarli porozumienie, skutkujące celowym wyeliminowaniem powoda z prowadzenia tego gospodarstwa i pozbawieniem go możliwości dochodzenia zwrotu nakładów od Agencji (...) nie znalazły dotychczas żadnego potwierdzenia. Dołączone przez powoda do części wniesionej przez niego osobiście apelacji i do pisma procesowego z dnia 24 sierpnia 2017r. zawiadomienia o wszczęciu postępowań przygotowawczych nie stanowią dowodu na poparcie twierdzeń powoda w powyższym zakresie, skoro żadne z tych postępowań nie zostało zakończone w sposób odpowiadający tym twierdzeniom.

Zauważyć też należało, że w czasie, kiedy pozwany wyjechał (...) powód nie potrzebował opieki, nie był chory i czuł się na siłach do prowadzenia działalności rolniczej. Z okoliczności sprawy nadto nie wynikało, o jaką konkretną pomoc finansową powód zwracał się do pozwanego, zaś pozwany mu jej nie udzielił, choć miał takie możliwości. Na k. 1140 w korespondencji mailowej, skierowanej do pozwanego, powód podał jedynie, że czeka na termin operacji i że potrzebuje pieniędzy na wykonanie badań i lekarstwa, bez skonkretyzowania jakiego rzędu kwoty i na co dokładnie potrzebuje. Sam powód twierdził, że kiedy za pośrednictwem świadka Z. N. zwrócił się do pozwanego o wsparcie finansowe, to zarówno syn, jak i synowa wskazali na brak po ich stronie realnych możliwości udzielenia takiego wsparcia. Nie było zatem po stronie pozwanego złej woli co do braku udzielenia wsparcia powodowi lecz brak realnych możliwości, czego powód nie zakwestionował. Pozwany ma bowiem na utrzymaniu dwoje małoletnich dzieci.

Nadto z bogatej korespondencji mailowej stron, złożonej przez powoda do akt sprawy wynika, że powód utrzymuje kontakty z pozwanym, generalnie nie zgłasza do pozwanego pretensji o brak pomocy finansowej, natomiast na bieżąco informuje go o swoich poczynaniach w prowadzonych sprawach sądowych i o innych wydarzeniach.

Zasadnie zatem Sąd Okręgowy uznał, że nie zachodziła w sprawie przesłanka z art. 898 k.c., uprawniająca powoda, jako darczyńcę, do odwołania darowizny, jaką jest rażąca niewdzięczność obdarowanego i w tym stanie rzeczy oddalenie powództwa, zarówno w części dotyczącej zobowiązania pozwanego do złożenia określonego oświadczenia woli, jak i w części dotyczącej zapłaty kwoty 529.250 zł, było uzasadnione.

Na marginesie jedynie należało zauważyć, że wchodząca w skład przedmiotu darowizny z dnia 2 października 1995r. nieruchomość o powierzchni 9,33 ha i stanowiąca prawie połowę przedmiotu darowizny, została sprzedana w wyniku licytacji komorniczej w 2006r. Nadto biorąc pod uwagę powierzchnię pozostałych, mniejszych nieruchomości, objętych darowizną i ich przeznaczenie oraz proporcję ich ewentualnej wartości do wartości zadłużenia pozwanego, powstałego w związku z dzierżawą gospodarstwa w R., nie sposób twierdzić o bezpodstawnym wzbogaceniu się pozwanego kosztem powoda.

W związku z powyższym apelacja powoda podlegała oddaleniu, w oparciu o art. 385 k.p.c.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym Sąd Apelacyjny rozstrzygnął na podstawie § 8 pkt 7 w zw. z § 4 pkt 1 oraz § 16 pkt 1 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. z 5 listopada 2015r.).